

LIMBURG IN 9 VRAGEN

**Educatief pakket
leerlingenbundel**

1. Limburg of Loon?

We kennen de meest oostelijke provincie van Vlaanderen als de provincie Limburg. Maar volgens sommigen is die naam niet zo goed gekozen. Eén van hen is professor Jan Vaes. Hij deed onderzoek naar de bijzondere geschiedenis van de provincie Limburg.

 Bekijk het fragment 'Van Gils & Gasten: Limburg bestaat niet'

Professor Jan Vaes vindt dat de naam 'Limburg' als provincienaam niet goed gekozen is. Waarom vindt hij dat?

De professor legt uit dat het grondgebied van de huidige provincie Limburg lange tijd tot het Duitse rijk en niet tot de Nederlanden behoorde. Klopt dat? Zoek hierover informatie op in de tijdlijn.

Wat vind jij van de argumenten van professor Jan Vaes? Vind je de naam 'Limburg' goed gekozen?

Wat betekent Limburg voor jou? Welke eigenschappen associeer je met de provincie Limburg?

2. Van Loon naar Limburg

2.1 Aan de slag met historische kaarten

Hoe zag Limburg eruit aan de vooravond van de nieuwste tijd? Hoe evolueerde het landschap in de afgelopen eeuwen? In deze les ga je met behulp van historische kaarten op zoek naar een antwoord op die vragen.

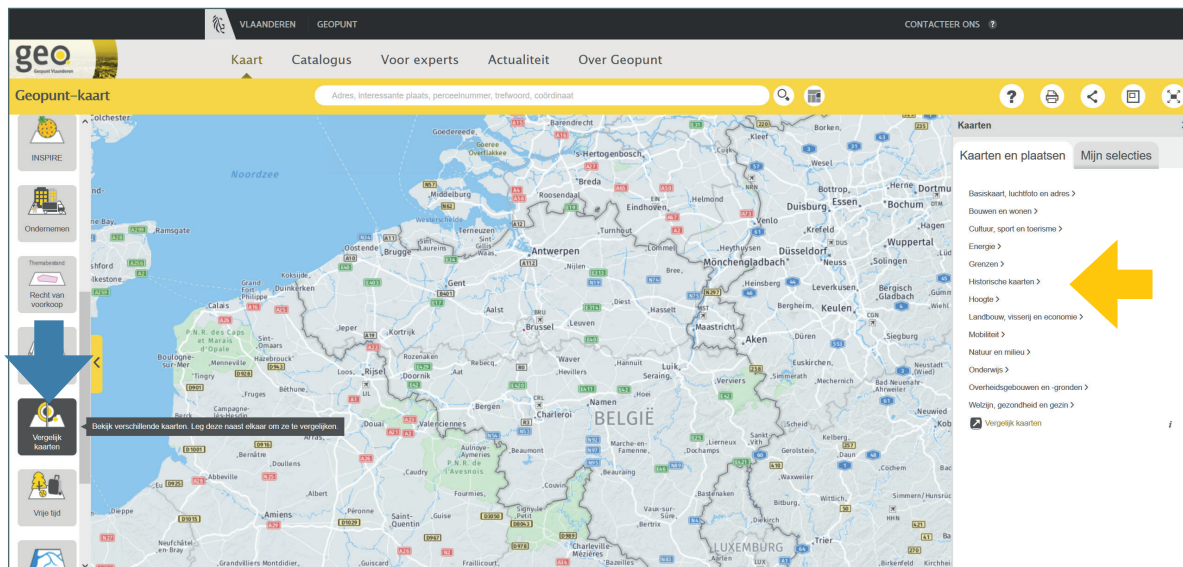
We maken gebruik van de **Ferrariskaarten**. Die werden gemaakt in de jaren 1770. Ze zijn bijzonder gedetailleerd en geven een goed beeld van hoe Limburg en de andere regio's van het huidige België er rond 1770 uitzagen. Je herkent op de Ferrariskaarten niet alleen wegen, dorpen en rivieren. Je krijgt ook informatie over bijvoorbeeld het bodemgebruik en de plantengroei. De kaartenreeks is een heel interessante historische bron.

Als je de **Ferrariskaarten** met gedetailleerde hedendaagse kaarten vergelijkt, zie je hoe sterk de omgeving veranderd is.

Je kan de Ferrariskaarten online raadplegen. Via de website *Geopunt* kan je de Ferrariskaarten bekijken én vergelijken met hedendaagse kaarten.

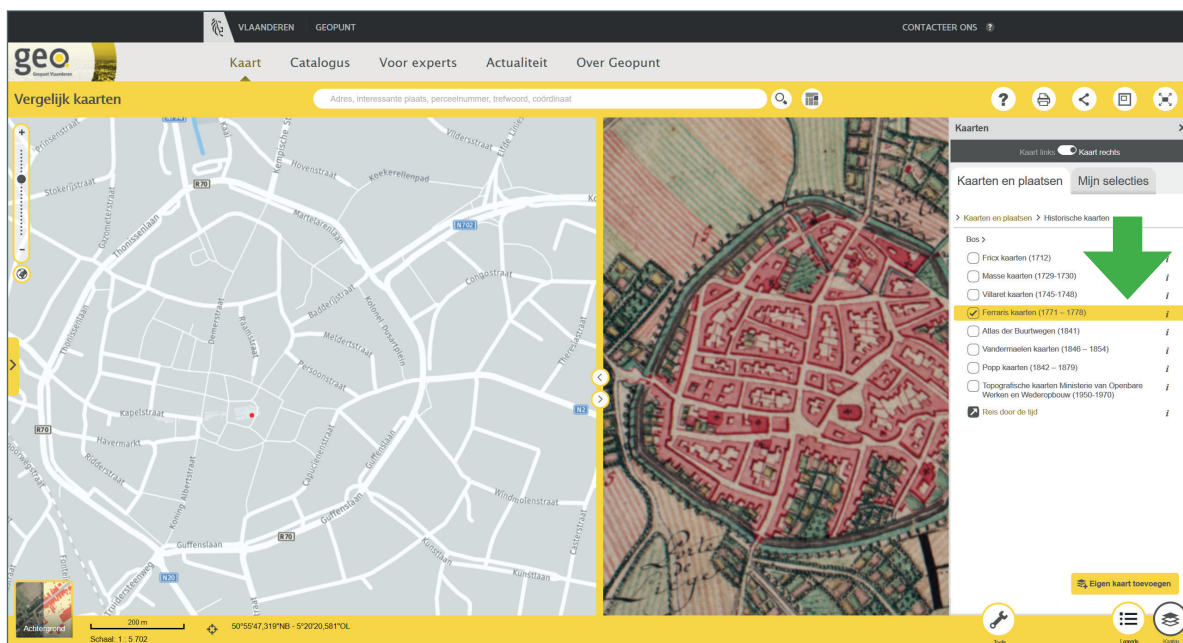
HANDLEIDING GEOPUNT

Ga naar de website *Geopunt* (www.geopunt.be). Selecteer 'vergelijk kaarten' in de verticale balk aan de linkerkant van je scherm (zie blauwe pijl op onderstaande afbeelding). Het kan zijn dat je die balk eerst moet openvouwen.

Nu zie je twee kaarten op je beeldscherm. Selecteer in de witte balk aan de rechterkant van je scherm 'historische kaarten' (zie gele pijl op bovenstaande afbeelding).

Nu kan je kiezen uit verschillende historische kaarten. Selecteer 'Ferraris kaarten (1771 - 1778)' (zie groene pijl op onderstaande afbeelding). Nadat je de Ferrariskaarten hebt geselecteerd, kan je de witte balk sluiten.

Je krijgt **links** een **actuele kaart** te zien en **rechts** de **historische Ferraris-kaart** uit de achttiende eeuw.

Ga met je cursor naar de linkse kaart en zoom in op je eigen woonplaats. Je zal merken dat de historische kaart gelijktijdig op dezelfde locatie mee inzoomt. Beide kaarten tonen steeds dezelfde plaats, maar in een andere periode.

Als je het witte pijltje over de linkse kaart beweegt, zie je op de rechtse kaart een rode stip meebewegen. Dat is een hele handige toepassing: als je met je muis in het ene vak staat, toont de rode stip waar je je bevindt op de andere kaart.

OPDRACHTEN

Vergelijk de Ferrariskaart met de hedendaagse kaart en bestudeer hoe het landschap in Limburg veranderd is. Let op bewoning, wegen infrastructuur en landgebruik. Welke gelijkenissen en verschillen vallen je op?

Bewoning: _____

Landgebruik: _____

Wegen, spoorwegen en kanalen: _____

Toen de Ferrariskaarten getekend werden, bestond België nog niet.
Tot welk 'land' behoorde jouw dorp volgens de Ferrariskaart?

Tot welk rijk behoorde het grootste deel van het huidige België?

2.2 Limburg onder het Franse bewind. De wet op de dienstplicht

In 1795 ging het huidige Limburg, net als de rest van het huidige België, deel uitmaken van Frankrijk. Vanaf dan waren ook de Franse wetten hier geldig. Die wetten veranderden het leven van de mensen ingrijpend. Er was bijvoorbeeld een wet die de verplichte legerdienst door loting in het leven riep. In die periode noemde men legerdienst 'conscriptie'.

In deze les onderzoeken we een historisch bron uit de Franse tijd: het wetboek over de conscriptie of legerdienst.

**Bron: Wetboek der conscriptie onder Frans bewind 1810
(artikels I tot en met V en XV en XVI)**

Bijlage 1, blz. 10-11 en 14-15.

Welk onderwerp behandelt de wettekst?

Wie kon er allemaal opgeroepen worden voor het leger?

Welke bevolkingsgroepen werden uitgesloten van conscriptie?

Waarom werden getrouwden uitgesloten denk je?

De Fransen gebruikten een andere kalender dan de onze: ze werkten met andere maanden en een andere jaartelling. Op welke 'Franse' datum werd de wet gestemd?

Met welke datum komt dat overeen in de huidige jaarrekening? (Je vindt online verschillende toepassingen om de datumnotering om te rekenen)

Historici zien de Franse Revolutie als een belangrijk keerpunt in de geschiedenis. De nieuwe kalender was één van de veranderingen in het dagelijkse leven. Welke veranderingen vonden er nog plaats in het leven van de gewone bevolking door de komst van de Fransen? *Gebruik daarvoor de bron en het artikel [Weinig enthousiasme voor de revolutie: Limburg in de Franse periode](#).*

Waarom voerde de Franse Republiek dienstplicht in denk je?

Tot begin jaren 1990 kende België een militaire dienstplicht voor mannen. Heeft iemand in jouw familie legerdienst gedaan?

Heeft hij daar positieve of negatieve herinneringen aan?

Vind je de afschaffing van de dienstplicht een goede of een slechte beslissing? Wat zijn volgens jou de voordelen en de nadelen van een verplichte legerdienst?

3. Ambiorix: een nieuw land, op zoek naar nieuwe helden. België in de 19de eeuw.

 Bekijk het fragment 'De grootste Belg. Ambiorix'

Ambiorix was lange tijd vergeten. Maar in de negentiende eeuw kwam hij plots opnieuw onder de aandacht. Waarom precies?

Wat weten we met zekerheid over Ambiorix?

Waar komt onze kennis over Ambiorix vandaan?

Hoe betrouwbaar is die bron?

Vind je, op basis van wat je over Ambiorix hebt gehoord, dat hij een goede kandidaat voor 'De grootste Belg' is?

Met wie zou je Ambiorix en Caesar vergelijken in conflictsituaties vandaag?

Wie draag jij naar voor als grootste Belg? Waarom?

4. Limburg industrialiseert (einde negentiende eeuw - vroege twintigste eeuw)

Rond 1900 trok de arme en dunbevolkte Kempen erg vervuilende industrieën aan. Die fabrieken zijn ondertussen verdwenen of werken op een meer duurzame manier, maar de gevolgen van de vervuiling zijn vandaag nog altijd aanwezig.

4.1 De Lommelse Sahara

 Bekijk het fragment 'Terzake. Bodemsanering'

Welke concrete gevolgen van de vroegere vervuiling toont de reportage?

Bekijk de luchtfoto's van de Lommelse Sahara uit 1955 (bijlage 2a), 1968 (bijlage 2b) en 2017 (bijlage 2c). Wat valt je op? Is de Lommelse Sahara doorheen de jaren veranderd?

4.2 Een kritische krantenreportage

Bron: 'De doodende fabrieken in de Kempen'

DE WINNE, A., 'De doodende fabrieken', Vooruit, 16 november 1911, 6.

Bijlage 3 of online: <http://uurl.kbr.be/1544715>, blz. 6

Lees het artikel 'De doodende fabrieken' uit 1911.

Over welke streek gaat het artikel?

Wat schrijft hij over de industrie die in 1911 in de streek aanwezig is?

Over welke fabrieken gaat het?

Welke gevolgen heeft die industrie voor de natuur?

Wat zijn de gevolgen voor de mensen die er wonen en werken?

Hoe zag het landschap van die streek er volgens de auteur uit voor de komst van de fabrieken?

Waar haalt de auteur van het artikel zijn informatie vandaan?

Wie is de auteur? Zoek zijn naam op internet op. Wat is zijn achtergrond?

In welke krant verscheen dit artikel? Wat was de achtergrond van de krant?
(Zoek eventueel op internet informatie over de krant.)

Hadden de ideeën van de auteur en van de krant waarvoor hij schreef, een invloed op het artikel?

5. De Limburgse steenkoolmijnen

Een eeuw geleden begonnen de Limburgse steenkoolmijnen op volle kracht steenkool te produceren. Alsmear meer arbeiders vestigden zich in Midden-Limburg om in de mijnen te gaan werken. De Limburgse mijnen zijn ondertussen al enkele decennia gesloten, maar de steenkoolnijverheid heeft een blijvende stempel op Limburg gedrukt. Aan de hand van beeldfragmenten, krantenartikelen, affiches en andere documenten onderzoeken we deze recente geschiedenis.

5.1 Beeldfragmenten

 Bekijk het fragment 'Koolputters in Limburg'

De reportage begint met enkele oude sfeerbeelden van Limburg vóór de komst van de steenkoolmijnen. Hoe wordt het Limburg van voor 1900 in de reportage omschreven?

Welke ontwikkeling zorgde voor de ommekeer?

De mijnmaatschappijen investeerden veel in de aanleg van mooie mijn-
dorpen (cités) met uitgebreide voorzieningen. Waarom deden ze dat?

Het vinden van voldoende mijnwerkers was doorheen de hele geschiedenis een uitdaging. Hoe rekruteerden de mijnen hun personeel?

 Bekijk het fragment 'De steenkoolmijn bij winterslag'

De mijnen vonden niet genoeg Belgische werkkrachten die in de mijnen wilden werken. Hoe losten ze dat op?

Welke deal sloot de Belgische regering met Italië? Wat was het gevolg ervan?

5.2 Historische bronnen: De mijnen, toekomst voor Limburg?

Bronnenverzameling 1: de mijn is de toekomst (bijlage 4,5 en 6)

Bijlage 4

Lees het artikel 'Ons mijnbedrijf sterk maken'. Welke maatregelen nam de Belgische regering voor de Limburgse mijnen?

Was de auteur van het artikel daarmee tevreden?

Waarom waren de mijnen belangrijk voor Limburg?

Waarom waren de mijnen ook belangrijk voor België?

In welke krant verscheen het artikel? In welk jaar was dat?

Zou de achtergrond van de krant een effect hebben gehad op de inhoud van het artikel?

Bijlagen 5 en 6

 Bekijk de affiche aandachtig, en lees het bijhorende artikel.

Waarom kwam er een opleidingscentrum voor jonge mijnwerkers?

Hoe werd de mijnwerker in beide bronnen voorgesteld?

Waarom was het belangrijk om het beroep van mijnwerker positief voor te stellen?

Overkoepelende vragen

Uit welke periode komen al deze bronnen?

Hoe keek men toen in Limburg naar de mijnen?

Bronnenverzameling 2: de toekomst van de mijn? (bijlagen 7,8 en 9)

Bijlage 7a en b

Waarover gaat het artikel?

Wat zijn de toekomstplannen voor de Limburgse mijnen volgens dit artikel?

Hoe beoordeelt het artikel die toekomstplannen?

Wat wilden politici en vakbonden doen?

Bijlage 8

Bekijk de affiche. Wat willen de makers?

Wie heeft de affiche gemaakt?

Bijlage 9a en b

Bekijk het pamflet. Welke talen herken je?

Waarom zou de tekst er in die verschillende talen opstaan?

Waarvoor waarschuwt het pamflet?

Aan wie is het pamflet gericht? Waartoe roept het op?

Wie zou het pamflet gemaakt hebben? Met welke blik kijkt hij naar het conflict?

Overkoepelende vragen

Uit welke periode dateren al deze bronnen?

Hoe keek men toen in Limburg naar de mijnen? Hoe kwam dat?

Wat was de positie van de mijnwerkers?

6. Limburgse dialecten

6.1 'Zingen' Limburgers echt? Het Limburgs als toontaal

 Bekijk het Fragment 'Man over Woord', aflevering 3

<https://youtu.be/hd5xa-tBfTo?t=1m14s>

In dit fragment gaat Pieter Embrechts op zoek naar de reden waarom Limburgers in hun dialect 'zingen'.

Wat is er zo bijzonder aan het Limburgs?

Ken je de Limburgse woorden en uitdrukkingen al die in het fragment gebruikt worden?

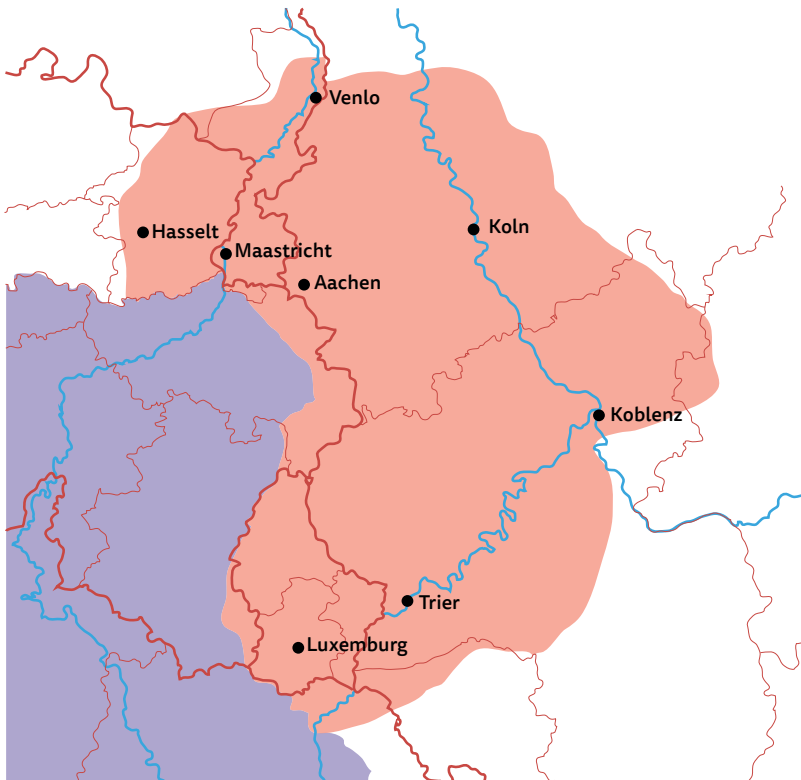
Ken je nog voorbeelden van zulke woorden?

Welke verschillende tonen kent het Limburgs?

Wat is het verschil tussen die tonen?

Is het dialect van jouw streek een toontaal?

Komt dit overeen met wat je ziet op onderstaande kaart?

Het roze gebied is het gebied waarbinnen de dialecten met toonhoogtes werken. De grens loopt van noord naar zuid door de provincie Limburg. Bron: Wikimedia Commons.

Ken je nog zulke taalverschillen die voor het Limburgse dialect opvallend zijn?

6.2 Citétaal

Opwarmer

Lees volgende uitdrukkingen. Weet jij wat ze betekenen?

Ballen breken / Brekende ballen: _____

Schade maken: _____

We zien ons: _____

Stijl maken: _____

Uit welk dialect of taalvariant zouden deze uitdrukkingen komen, denk je?

Literatuuropdracht

Lees het artikel 'Mi, maak me geen eiers' (bijlage 10).

Hoe is de citétaal er gekomen?

Welke andere talen hebben een invloed gehad op de citétaal?

Wat zijn enkele typische kenmerken van de citétaal op het vlak van uitspraak?

Wat zijn volgens jou de verschillen met de andere dialecten die we al hebben behandeld?

 Bekijk het fragment op You Tube 'Wa Make' van Don Luca.

<https://www.youtube.com/watch?v=FZlYocO7fAI>

Welke woorden of uitdrukkingen uit het filmpje kende je al?

Welke woorden of uitdrukkingen gebruik je zelf?

Welke woorden uit een andere taal gebruikt de rapper? Uit welke talen komen die woorden? Weet jij wat ze betekenen?

Kijk nog eens naar de uitdrukkingen uit het begin van de les, die ook allemaal in de muziekclip terugkomen. Vergelijk met de tekst die je las. Wat is er typisch citétaal aan die uitdrukkingen? Welke andere taal heeft hier een invloed gehad?

Ballen breken / Brekende ballen:

Schade maken:

We zien ons:

Stijl maken:

7. Kies je eigen Limburger in de wereld

Stappenplan

Stap 1: Kennismaking

In het boek 'Limburg in 9 vragen' staan 9 Limburgers in de wereld. De artikels over deze personen vind je ook terug bij deze bundel.

Welke personen vind je interessant? Welke niet? Waarom wel/ niet?

Over wie zou je meer te weten willen komen en waarom?

Waar zou je op zoek gaan naar bijkomende informatie?

Ken je andere Limburgers die zo'n artikel zouden verdienen?

Stap 2: Een onderwerp kiezen

Stap 3: Op onderzoek!

Welke informatiebronnen kunnen nuttig zijn?

Zijn er afbeeldingen bekend van de persoon?

Waar zou je die informatie kunnen vinden?

Om gericht informatie op te zoeken en te verwerken, kan je een **biografische fiche** opstellen, met kerninformatie als:

Biografische fiche

- Naam?
- Geboortedatum- en plaats?
- Leeft de persoon nog? Indien niet, waar en wanneer stierf hij of zij?
- Waar woonde de persoon tijdens zijn leven?
- Welk beroep oefende hij of zij uit?
- Was hij of zij getrouwd, had hij of zij kinderen?
- Wat heeft hij of zij verwezenlijkt? Waarom is deze persoon belangrijk?

Stap 4: Bespreek de vorderingen

Waar heb je gezocht naar informatie?

Wat heb je al gevonden? Wat weet je al over je persoon?

Welke informatiebronnen heb je daarvoor gebruikt?

Door wie zijn die bronnen opgesteld? Zijn ze betrouwbaar?

Wat weet je nog niet? Waarover wil je zeker nog informatie vinden?

Stap 5: Uitschrijven van de resultaten

Hoe ben je bij je persoon gekomen?

Waar heb je allemaal informatie gezocht?

Vond je genoeg informatie over alle aspecten van je persoon?
Over welke aspecten wel? Over welke niet?

Welke informatie vond je het meest betrouwbaar? Waarom was dat?

Waren er ook bronnen die je niet betrouwbaar vond? Waarom was dat?

8. Kies je eigen Limburgs monument

Stappenplan

Stap 1: Kennismaking

In het boek 'Limburg in 9 vragen' staan Limburgse monumenten. De artikels over deze monumenten vind je ook terug bij deze bundel.

Welke monumenten vind je interessant? Welke niet? Waarom wel/ niet?

Over welk monument zou je meer te weten willen komen en waarom?

Waar zou je op zoek gaan naar bijkomende informatie?

Ken je andere monumenten die zo'n artikel zouden verdienen?

Stap 2: Een onderwerp kiezen

Stap 3: Op onderzoek!

Welke informatiebronnen kunnen nuttig zijn?

Zijn er afbeeldingen bekend van het monument?

Waar zou je die informatie kunnen vinden?

Om gericht informatie op te zoeken en te verwerken, kan je een **identificatiefiche** opstellen, met kerninformatie als:

Voor **monumenten**:

- Hoe heet het monument?
- Waar staat het monument?
- Wanneer is het gebouwd?
- In welke stijl is het monument gebouwd?
- Wie was de architect of opdrachtgever?
- Wat was of is de functie van het gebouw? Religieus, politiek, ...
- Bouwstijl?
- Wie was de architect?

Stap 4: Bespreek de vorderingen

Waar heb je gezocht naar informatie?

Wat heb je al gevonden? Wat weet je al over je monument?

Welke informatiebronnen heb je daarvoor gebruikt?

Door wie zijn die bronnen opgesteld? Zijn ze betrouwbaar?

Wat weet je nog niet? Waarover wil je zeker nog informatie vinden?

Stap 5: Uitschrijven van de resultaten

Hoe ben je bij je monument gekomen?

Waar heb je allemaal informatie gezocht?

Vond je genoeg informatie over alle aspecten van je monument?
Over welke aspecten wel? Over welke niet?

Welke informatie vond je het meest betrouwbaar? Waarom was dat?

Waren er ook bronnen die je niet betrouwbaar vond? Waarom was dat?
